

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

**ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ 2020
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

A. ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.α.

1. Α «ή δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὐσα»
2. Α «ή δὲ τοῦ φρονῆσαι ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίνεται.»
3. Σ «Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστα τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφῆσεται»

β.

σφεῖς: τινὲς ἐπαγγελλόμενοί

ῥ: τὸ ὄργανον

B1. Ο φιλόσοφος υποστηρίζει ότι, όπως όταν θέλουμε να δούμε κάτι, στρέφουμε το βλέμμα μας προς αυτό, έτσι και αν θέλουμε να γνωρίσουμε το Αγαθό πρέπει να στρέψουμε την ψυχή μας προς αυτό για να το δει. Αυτό συμβαίνει με την Παιδεία. Παρομοιάζει αυτή τη στροφή, με τη στροφή των ματιών από το σκοτάδι στο φως με ολόκληρη στροφή του σώματος. Είναι απαραίτητο η ψυχή να στραφεί από τον κόσμο της εμπειρίας προς αντίθετη κατεύθυνση: προς το αληθινά υπαρκτό και να ατενίσει από το σκοτάδι το φανότατον τοῦ ὄντος, την Ιδέα του Αγαθού. Η συνηθισμένη αντίθεση ανάμεσα στο σκοτάδι και το φως λειτουργεί συμβολικά για την αντίθεση παιδεία – απαιδευσία (ἐλλειψη παιδείας). Η ψυχή λοιπόν, θα αντικρίσει το ον, το υπαρκτό. Η αναζήτηση του αληθινά υπαρκτού αποτέλεσε μέγα ερώτημα της φιλοσοφίας, οντολογικό ερώτημα: τὸ πάλαι τε καὶ νῦν καὶ αἰεὶ ζητούμενον καὶ αἰεὶ ἀπορούμενον, τὶ τὸ ὄν. Αυτό που υπάρχει πραγματικά είναι μόνο οι Ιδέες, ὄχι τα αισθητά. Ο Πλάτωνας υποστηρίζει πως σκοπός της Παιδείας είναι η περιαγωγή (= μεταστροφή) προς το Αγαθό, από την περιοχή του γίνεσθαι προς την άλλη πλευρά, ὥσπου να γίνει ικανή η ψυχή να αντικρίσει το ον και το πιο φωτεινό από το ον, αυτός είναι ἄλλωστε και ο ορισμός της Παιδείας. Η λέξη περιαγωγή έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία, καθώς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να έχει καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση από μια επιμέρους οπτική γωνία. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και το δεοντολογικό ρηματικό επίθετο περιεκτικό, το οποίο δεν προτρέπει απλώς σε μια ευρύτερη θέαση αλλά αποβλέπει στη μεταστροφή της ψυχῆς από τον κόσμο των αισθήσεων στο κόσμο των Ιδεών. Πρόκειται για μια στροφή ὅλης της ὑπαρξης προς τον ἥλιο προς το αγαθό, για μια επώδυνη πορεία. Πρόκειται για μεταστροφή/ επιστροφή της ψυχῆς από μια νυχτερινή μέρα στην αληθινή μέρα – και αυτή είναι η αληθινή φιλοσοφία.

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

B2. Με την παιδεία δεν αποκτάται ένα νέο πράγμα, αλλά αναπτύσσεται μια υπάρχουσα δύναμη του ανθρώπου που βρίσκεται σε ύπνωση λόγω της αισθητηριακής πλάνης. Δηλαδή ο Πλάτων δεν πιστεύει ότι ο άνθρωπος αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την παράγει μέσα του. Γι' αυτό και αυτήν την έντονα βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει συμβολικά *άνάμνησιν* (Φαίδων 76a). Στον Πλατωνικό διάλογο «Μένων» διαβάζουμε ότι η ανθρώπινη ψυχή υπήρχε και πριν τη γέννηση του ανθρώπου και, όταν έπεσε στη γη, εισήλθε σε ένα σώμα που τη φυλάκισε. Αυτό επέφερε τη λήθη των ιδεών που είχε θεαθεί η ψυχή πριν την πτώση της και γι' αυτό χρειάζεται η στροφή πάλι προς τη θέαση των Ιδεών. Στο Φαίδρο υποστήριξε πως, όταν η ψυχή δει τα ομοιώματα των Ιδεών που υπάρχουν στο φυσικό κόσμο, θα θυμηθεί (*άνάμνησις*) αυτά που γνώριζε πριν εισέλθει στο σώμα. Η άποψη πως η γνώση είναι *άνάμνηση* συνδέεται με τη μαιευτική μέθοδο, καθώς αποδεικνύει πως για τον Σωκράτη ο άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια, την Ιδέα και πως η προσπάθεια της φιλοσοφικής σκέψης έγκειται στο να βοηθήσει τον άνθρωπο να ξαναθυμηθεί, να την επαναφέρει στη μνήμη του. Προς επίρρωση της επιχειρηματολογίας του χρησιμοποιεί την τετραπλή επανάληψη της πρόθεσης «έν» τονίζοντας την πεποίθησή του ότι η παιδεία έχει έντονα εσωτερικό βιωματικό χαρακτήρα καθώς πρόκειται για μια ψυχική διεργασία. Επιπλέον με την αναλογία-παρομοίωση «οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες» ο Πλάτων διαφοροποιεί τη θέση του από τους σοφιστές-ρητοροδιδασκάλους που επαγγέλλονται την εκπαίδευση. Ισχυρίζονται δηλαδή ότι μέσα στην ψυχή δεν υπάρχει γνώση και ότι αυτοί τη βάζουν, όπως θα έβαζαν όραση στα μάτια των τυφλών. Η εκπαίδευση λοιπόν, γι' αυτούς δεν έχει καθολικό χαρακτήρα και επικεντρώνεται σε επιμέρους μόνο τομείς, αφορά συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα εξυπηρετώντας βιοτικούς χρησιμοθηρικούς σκοπούς, τη διατήρηση και εξασφάλιση της ζωής και όχι την έξαρση προς την τελειότητα και την ανάταση της ψυχής.

B3.

1. α
2. γ
3. β
4. β
5. γ

B4.α.

φανόν → φάσμα

ἀνασχέσθαι → ανακωχή

περιακτέον → άξονας

τετραμμένω → ανατροπή

ἐντιθέντες → παρακαταθήκη

ἀπόλλυσι → απώλεια

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020 (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

B4.β. Πολλοί πρόσφυγες θεωρούν την Ευρώπη ως γη της επαγγελίας καθώς θεωρούν ότι θα μπορέσουν να διεκδικήσουν ένα καλύτερο μέλλον.

Όλη η επιστημονική κοινότητα επιδιώκει την εξεύρεση του κατάλληλου φαρμάκου για την αντιμετώπιση της νέας πανδημίας.

B5. Σύμφωνα με τον Αλέξανδρο Δελμούζο, η παιδεία είναι αυτή που θα οδηγήσει στην ψυχική καλλιέργεια και στην ελευθερία, οι οποίες δεν έρχονται όμως έτοιμες απ' έξω, αλλά αντιθέτως απαιτούν ατομική προσπάθεια, ώστε να καρποφορήσουν, να ωριμάσουν μέσα στην ψυχή των ανθρώπων. Πρόκειται για εσωτερικά δεδομένα «που κλείνει μέσα του» ο καθένας και τα οποία θα τον βοηθήσουν να υψωθεί στο ιδανικό εγώ του. Στην ίδια λογική κινείται και ο Πλάτωνας επισημαίνοντας πως «ή δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὥς ἔοικεν, οὐσα, ὃ τὴν μὲν δύναντα οὐδέποτε ἀπόλλυσιν». Τονίζει πως η διανοητική ικανότητα του ανθρώπου, η φρόνησις, αποτελεί ένα εσωτερικό δεδομένο, αγκιστρωμένη στην ψυχή του ανθρώπου, και με την παιδεία θα μπορέσει να στρέψει την ψυχή σας θέαση του Αγαθού.

Επιπρόσθετα και στους δύο συγγραφείς παρατηρείται και η επικινδυνότητα αυτής της ικανότητας να λειτουργήσει σε άλλους λιγότερο και σε άλλους περισσότερο, ανάλογα με τη δύναμή του σύμφωνα με τον Δελμούζο ή σύμφωνα με τον Πλάτωνα «ὕπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρησίμῳ τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίγνεται». Ἀρα, εντοπίζεται ο αμφίσημος χαρακτήρας της διανοητικής αρετῆς που μπορεί να στρέψει πράγματι την ψυχή στη θέαση του Αγαθού, μπορεί όμως να οδηγήσει και στρεβλά σε άχρηστες και επιβλαβεῖς επιλογές, στην περίπτωση που το λογιστικό μέρος της ψυχῆς δεν καταφέρει να τιθασεύσει το επιθυμητόν και το θυμοειδές. Έτσι, λοιπόν, με την κυριαρχία του λογιστικού μέρους της ψυχῆς οι άνθρωποι χρησιμοποιούν με ωφέλιμο τρόπο τη φρόνησή τους, ενώ σε αντίθετη περίπτωση η κυριαρχία των παθῶν αποπροσανατολίζει τον άνθρωπο από τη θέαση του Αγαθού. Τέλος ο Δελμούζος υποστηρίζει ότι το άτομο «υψώνεται σκαλί το σκαλί» από το βάρος της ύλης προς τον ελεύθερο άνθρωπο. Αντίστοιχα ο Πλάτωνας επισημαίνει ότι μέσω της παιδείας το άτομο δύναται να αποδεσμευτεί από τις αισθήσεις του και να στηριχθεί στη λογική του για να ανακαλύψει την αλήθεια, να εξυψωθεί από τα γήινα στο νοητό κόσμο.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Εάν όμως κάποιος με ρωτούσε· Και πώς, αν κάποιος βλέπει την πόλη, λες ότι πρέπει και να κάνουμε ειρήνη με αυτόν; Δεν θα μπορούσα να το πω. Αλλά περισσότερο λέω (εννοώ) ότι πολύ γρηγορότερα θα τιμωρούσαμε αυτούς, εάν δεν αρχίζαμε να αδικούμε (παίρναμε την πρωτοβουλία να μην αδικούμε) κανένα. Γιατί δεν θα είχαν κανένα σύμμαχο.

Γ2. Ο συγγραφέας θέλοντας να επισημάνει τα πλεονεκτήματα της ειρήνης σε σχέση με τα μειονεκτήματα του πολέμου επισημαίνει πως πρέπει να εξετάσει όσα συνέβησαν

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

στο παρελθόν. Θα διαπιστώσει ότι όσα χρήματα συγκεντρώθηκαν σε περίοδο ειρήνης, κατασπαταλήθηκαν σε περίοδο πολέμου. Έτσι και στην παρούσα χρονική στιγμή ο συγγραφέας επισημαίνει ότι συμβαίνει κάτι συναφές, καθώς εξαιτίας του πολέμου πολλά έσοδα έχουν εξαφανιστεί ή και κατασπαταληθεί σε ποικίλα έξοδα, ενώ, όταν έγινε ειρήνη στη θάλασσα, τα έξοδα αυξήθηκαν και ήταν στη διάθεση των πολιτών να τα αξιοποιήσουν όπως ήθελαν.

Γ3.α.

ἐκλιπούσας → ἐξέλειπες

εἰσελθούσας → εἰσήεις/ εἰσήεισθα

καταδαπανηθείσας → κατεδαπανῶ

β.

μᾶλλον → μάλα – μάλιστα

θᾶπτον → ταχύ/ ταχέως – τάχιστα

γ.

τις → τισί

προσόδους → πρόσοδοι

πολίταις → πολῖτα

Γ4.α.

ἢ εἰρήνη: β' όρος σύγκρισης, με α' όρο πόλεμον από το συγκριτικό κερδαλεώτερον
ταῦτα: υποκείμενο του ρήματος ἂν κριθεῖ (αττική σύνταξη)

τῶν προσόδων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στο πολλές.

ἄγειν: υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος χρή, τελικό απαρέμφατο

β.

κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος εὔρήσει, χρήματα· εξαρτάται από ρήμα που ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία γνώσεως/ αντίληψης.

γ.

πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθεῖ

δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας· συντακτικά λειτουργεί ως αντικείμενο στο γνωστικό ρήμα οὐκ οἶδα.

ὥς χρή καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν

δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση· συντακτικά λειτουργεί ως αντικείμενο στο λεκτικό ρήμα λέγεις.

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

**«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. -ΠΟΥΛΑΚΟΥ Μ.– ΧΑΝΙΩΤΗ Ν. – ΧΑΤΖΗΤΣΟΜΠΙΑΝΗ Μ.**

www.floropoulos.gr